

AJALOO RIIGIEKSAMI TEEMAD 2011

EESTI AJALUGU

Eesti ajaloo perioodid, üldiseloostus ja pöördepunktid

Antud teema eeldab, et õpilased teavad, missugused sündmused viisid Eesti ala ühe või teise riigi koosseisu ning milliseid muutusi võimude vahetumine endaga kaasa tõi. Eksamil ei eeldata selle teema juures üksikasjalist sõdade käigu teadmist. Eksaminand peab tundma administratiivse jaotuse muutumist, kirjeldatavate sündmuste/protsesside ajaloolist tausta, oskama analüüsida kaardil leiduvat teavet, tundma erinevate ajalooperioodide tähtsamaid sündmusi, orienteeruma ajas – oskama paigutada Eesti ajaloo ja kultuuri tähtsamaid sündmusi õigesse ajaperioodi. Pöördepunktide all mõistetakse eksamil muistset vabadusvõitlust, Liivi sõda, Poola–Rootsi sõdu, Põhjasõda, maailmasõdu ja okupatsioone, iseseisvumist ja iseseisvuse taastamist.

Iseseisev Eesti

Eesti iseseisvumise eeldused (olukord maailmas, Venemaal ja Eestis). Iseseisvuse väljakuulutamine. Vabadussõda (põhjused ja tulemused). Tartu rahu. Asutav Kogu. 1920. aasta põhiseadus. Maareform. Eesti Vabariigi tunnustamine ja vastuvõtmine Rahvasteliitu.

Poliitiline ja majanduslik areng 1920. aastatel. Suur kriis (majanduslik, sisepoliitiline, põhiseaduse) 1930. aastate algul. Vabadussõjalased. 1934. a riigipööre ja vaikiv ajastu. 1938. aasta põhiseadus. Majandusolud ja välispoliitilised suundumused autoritarismi ajal. Kultuuri areng Eesti Vabariigi ajal: kultuuripoliitika, hariduselu ja koolisüsteem, kirjandus, kunst, muusika, teadus, teater, sport, elulaad ja olme. MRP ja baaside leping. Baaside ajastu. Eesti okupeerimine ja annekteerimine Nõukogude Liidu poolt. Eesti Vabariigi taastamise katse. Teise maailmasõja tagajärjed Eestile.

Eesti iseseisvuse taastamise eeldused (olukord maailmas, NSV Liidus ja Eestis), poliitiline areng (sündmused ja liikumised), augustiputš, iseseisvuse taastamine, põhiseaduse vastuvõtmine ja põhiseaduslike institutsioonide taastamine 1994. aastani?

ÜLDAJALUGU 20. sajandil

Rahvusvahelised suhted 20. sajandil (1991. aastani)

Suurriikide liidud 20. sajandi algul. Esimese maailmasõja põhjused ja tagajärjed. Muutused Euroopa poliitilisel kaardil. Rahvasteliit. Versailles' süsteem ja selle lagunemine. Lepituspoliitika. Müncheni konverents. MRP. Teise maailmasõja sõdivad pooled. Potsdami konverents. Teise maailmasõja tagajärjed. Külma sõda. Trumani doktriin. Marshalli plaan. Kriisid ja kriisikolled külma sõja ajal: Berliini blokaad, Korea sõda, Berliini kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda. Võidurelvastumine ja desarmeerimine. Helsingi protsess. Rahvusvahelised suhted 1980. aastatel. Külma sõja lõpp ja kommunistliku süsteemi lagunemine. Muutused Euroopa poliitilisel kaardil 20. sajandil.

Aasia ja Aafrika 20. sajandil

Aasia suurriigid: Jaapan, Hiina, India

Kolonialism ja koloniaalsüsteemi lagunemine. Aafrika aasta. Troopilise Aafrika riikide probleemid. Külma sõda Kolmandas maailmas.

Araabia maad, vastasseis Iisraeliga (PVO, sõjalised konfliktid, Camp Davidi rahuleping). Islamimaailma vastuolud Läänega

Kriisid pärast Teist maailmasõda: Korea sõda, Suessi kriis, Vietnami sõda.

INIMENE. ÜHISKOND. KULTUUR

Absolutism ja valgustus

Absolutismi kujunemine. Absolutism varauusaja Euroopas. Absolutism Prantsusmaal. Valgustatud absolutism Preisimaal, Venemaal ja Austrias.

Valgustuse mõiste. Valgustuse mõju ühiskonnale. Mõtlejad: J. Locke, Montesquieu, Voltaire, Rousseau.

Absolutistlikud valitsejad: Louis XIV, Karl XI, Peeter I, Friedrich II, Katariina II.

Eesti Rootsi ja Vene ajal.